

[Dohrmann]

snydt. SFs forslag vil ikke hjælpe i så henseende; derfor kan vi ikke støtte det.

Ole Henriksen (SF):

Hr. Jens Peter Jensen sagde, at det var et demonstrationsforslag. Jeg kom til at tænke på, at ethvert forslag, der bliver fremsat herinde, er en eller anden form for demonstration, men hr. Jens Peter Jensen mener det vel ikke i den samme betydning som jeg, og derfor må jeg sige, at vi med dette forslag er inde på at ville sikre, at de tusinder af arbejdsløse, som netop straffes i denne tid ved at komme ned på en lavere og lavere understøttelse takket være denne regering, ikke får en ekstrastraf, den dag de skal til at modtage ATP-pension, fordi de ikke har fået sparet den samme andel op som de af deres kollegaer, der har været i arbejde.

Det er da rigtigt, at der er en 40 års arbejdsgrænse, men det er jo langt fra alle, der opnår at være aktive i 40 år. Mange er ikke i stand til at få et job og mister derfor også ATP-pensionen. Det er ikke, fordi vi synes, at ATP-pensionen er særlig formidabel, og jeg tror også, hr. Dohrmann har ret i, at midlerne kunne investeres meget bedre i forsikringsselskaber. Men en ting, som vi lægger vægt på ved ATP-ordningen, er jo, at der sker investeringer, som vil kunne skabe en positiv udvikling både i erhvervslivet og andre steder. Vi ville da gerne, om ATP også blev brugt mere aktivt på andre områder, end det sker i øjeblikket. Det er ikke altid et spørgsmål om at få gevinsten i kontanter; man kan også få en gevinst i form af investeringer, som man har indflydelse på.

Det er motiveringen for forslaget. Og så er der vel også det at sige til arbejdsministeren, at vi må have undersøgt, om det er rigtigt, at de samlede pensionsgrænser går ned, altså at man ikke kan udbetale de beløb, man gør i dag. Regnskaberne i ATP viser jo, at der både er en betydelig formue og løbende indtægter til ATP, og de beregninger, vi har lavet her, og som ikke er blevet anfægtet, viser også, at man over den løbende indbetaling vil være i stand til på et tidligere tidspunkt – måske efter 34 eller 35 år – at udbetale den andel, som man er berettiget til at få. Det kan være, hvis man går på varig pension af en eller anden årsag eller bliver efterløn-

modtager, altså træder ud af arbejdslivet uden udsigt til at komme i gang igen.

Må jeg så sige til hr. Bakholt, at jeg vil meget gerne have, at vi får dette forslag til høring, også i ATPs bestyrelse. Nu er vi jo ikke et parti, der – hvad skal man sige – kan dyrke hele det administrative apparat og få alle de oplysninger, som vi gerne ville have, inden vi fremsætter et forslag; det er noget, vi regner med kommer i anden fase, under udvalgsarbejdet og gennem spørgsmål, men vi er da interesseret i at få tingene lagt frem.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 50:

Forslag til folketingsbeslutning om begrænsning af overarbejde og tvungen afspadsering.

Af Ole Henriksen (SF) m.fl.
(Fremsat 29/11 84).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Forslaget er en uændret genfremsættelse, og jeg kan i det store og hele henvise til mine bemærkninger under første behandling af det tidligere forslag den 8. april 1983.

Ligesom dengang vil jeg benytte lejligheden til at understrege, at dette forslag bevæger sig ind på et område, der traditionelt er reguleret gennem de kollektive overenskomster og ofte reguleret forskelligt fra branche til branche.

[Arbejdsministeren]

I overenskomsterne har man allerede i dag en begrænsning af det systematiske overarbejde. Ved aftaler mellem arbejdsgivere og lønmodtagere er der mulighed for at tage yderligere hensyn til parternes ønsker og behov på dette område.

Jeg må også afvise, at en lovreguleret begrænsning af overarbejde og en tvungen afspadsring af udført overarbejde ville give en beskæftigelsesmæssig virkning af noget nævneværdigt omfang. Ikke ret mange virksomheder vil kunne konvertere periodemæssigt overarbejde til heltidsstillinger. Små og mellemstore virksomheder vil i stedet afpasse produktionen, således at overarbejde undgås, eller henlægge afspadsring af overarbejde til stille perioder, hvor produktionen er lav.

Overarbejde og afspadsring skal være af væsentligt omfang inden for den enkelte personalekategori i en virksomhed, før der er basis for nyansættelser. Overarbejde her i landet har slet ikke et sådant omfang, at denne forudsætning kan opfyldes. Normalt regner man med, at overarbejdstimerne udgør ca. 3 pct. af samtlige timer.

Det er regeringens klare opfattelse, at lønmodtagerne og arbejdsgiverne selv er de bedste til at finde frem til brugbare ordninger, der er tilpasset den enkelte branche og virksomhed, og at en lovmæssig begrænsning af overarbejdet direkte vil modvirke den fleksibilitet i arbejdstidsmønsteret, som efter regeringens opfattelse fremfor noget er nødvendig for at sikre en fortsat konkurrencedygtig produktion og dermed højere beskæftigelse.

Hvad særlig angår forslaget om et centralt overarbejdsnævn, vil et sådant organ komme til at have opsyn med virksomhedens tilrettelæggelse af arbejdet, og dette mener jeg vil være klart utilfredsstillende. Jeg mener, at denne sag bedst klares af arbejdsmarkedets parter selv, og regeringen må derfor afvise forslaget.

Bakholt (S):

Vedrørende en begrænsning af overarbejde og tvungen afspadsring må jeg sige, at her er SF og vi betydelig mere enige, end vi har været om en række af de andre lovforslag, som SF har til førstebehandling i dag.

Vi har jo tidligere i socialdemokratiet fremsat lovforslag om begrænsning af overarbejde og tvungen afspadsring, men på

daværende tidspunkt var der ikke flertal for dette. Det håber jeg der efterhånden vil være. Vi har i socialdemokratiet besluttet at fremsætte et nyt lovforslag om dette spørgsmål, der vil komme inden så længe, og derfor vil vi ved denne lejlighed anbefale dette forslag.

Jeg skal vedrørende SFs forslag henvisse til de bemærkninger, jeg gjorde, da forslaget blev førstebehandlet sidst, den 8. april 1983, sp. 8961 og 8962.

Connie Hedegaard (KF):

Da mit partis ordfører, hr. Henning Andersen, ikke kan være til stede, skal jeg her fremføre, hvad han ville have sagt.

SF-forslaget om begrænsning af overarbejde for alle, der som lønmodtagere er beskæftiget i såvel private som offentlige virksomheder, er motiveret på bedste vis med en formodning om, at det vil kunne frembringe 5.000–6.000 flere heltidsstillinger. Det konservative folkeparti kan være helt enig i, at det er af afgørende betydning at få flest muligt i arbejde, og det er da også grunden til vores støtte til regeringens økonomiske politik, der alene i det sidste år har skabt op mod 50.000 nye arbejdspladser i det private erhvervsliv.

Vi anser det stadig for tvivlsomt, om der kan skabes en merbeskæftigelse på så meget som 5.000–6.000 heltidsjob, hvis dette forslag gennemføres. Det lykkedes ikke at overbevise mange om det, da vi havde forslaget til behandling sidste gang, og i genfremsættelsen er der ikke fremkommet flere og mere sikre beregninger af en eventuel merbeskæftigelse. Den eneste merbeskæftigelse, som vi ved en vedtagelse af dette forslag ville kunne være helt sikre på, ville være den, der kunne komme som en følge af opbygningen af endnu et administrativt organ, nemlig det foreslåede overarbejdsnævn. Skulle SF her i dag eller under udvalgsbehandlingen kunne sandsynliggøre en merbeskæftigelse som anslået, er det imidlertid i sig selv ikke tilstrækkeligt til at rokke vores principielle modstand mod forslaget.

Denne principielle modstand bunder i, at det konservative folkeparti mener, det er mest hensigtsmæssigt, at arbejdsmarkedets parter selv klarer disse komplicerede forhold med aftaler, der netop passer til det enkelte områdes behov. Kan SF sandsynliggøre en merbeskæftigelse på så meget som de anførte

[Connie Hedegaard]

6.000 arbejdspladser, bør de efter vores opfattelse overlade arbejdsmarkedets parter denne dokumentation, for så ville de jo i fællesskab kunne gennemføre fornuftige ordninger vedrørende overarbejde. En generel lovgivning på området kan dårligt indeholde alle de nødvendige undtagelsesbestemmelser, uden at den bliver uoverskuelig og fyldt med smuthuller, som de implicerede nok skal vide at udnytte. Igen ville der altså blive tale om et område, hvor den kreative tænkning ville blive brugt til non-produktiv virksomhed. Loven ville altså straks efter vedtagelsen være moden til at blive inddraget i regelsaneringsarbejdet eller i moderniseringsbestrebelse.

Det, vi har brug for, er at gøre erhvervslivet så dynamisk som muligt, så den enkelte virksomhed lynhurtigt kan etablere en mulig produktionsudvidelse og dermed erobre nye markeder til beskæftigelsen i virksomheden på lang sigt og dermed til gavn for hele landet. Vi skal i en tid, hvor det går fremad for beskæftigelsen og produktionen, arbejde for at fjerne flaskehalse, ellers kan vi ikke fastholde denne positive udvikling.

I det konservative folkeparti har vi tillid til, at arbejdsmarkedets parter område for område til stadighed er opmærksomme på overarbejdsproblemerne og kun tillader overarbejde, hvor det er nødvendigt.

Som en sidste bemærkning skal jeg tillade mig at udtrykke forundring over, at SF på dette område ønsker at blande sig i spørgsmål, som rettelig hører hjemme i forhandlingerne mellem arbejdsmarkedets parter. SF plejer ellers at bruge megen tid på at advare mod sådanne indgreb.

Jens Peter Jensen (V):

Det foreliggende lovforslag er en utidig indblanding i arbejdsmarkedets parters forhandlinger og dispositioner. Og så er det i øvrigt en misforståelse at tro, at overarbejde generelt betyder, at de, der arbejder over, stjæler arbejde fra andre. Det vil i mange situationer være sådan, at et vist overarbejde simpelt hen er nødvendigt for at holde andre i arbejde, og jeg synes ikke, vi skal blande os i det forhold her; det må parterne selv finde ud af.

Jeg tror ikke, det er så omfattende, som det bliver gjort til. Omkostningerne ved over-

arbejde er nemlig så betydelige, at det i sig selv lægger en dæmper på mængden af overarbejde.

Lone Dybkjær (RV):

Det radikale venstre kan ikke støtte det foreliggende forslag, men skal henvise til de bemærkninger, der tidligere er gjort om forslaget.

Jeg vil godt sige, at jeg er enig med den tidligere ordfører, hr. Jens Peter Jensen, i, at overarbejde ikke nødvendigvis tager arbejde fra andre. Det er alt for firkantet en betragtning.

Når det er sagt, vil jeg også sige, at jeg synes, det er på et forkert sted, man angriber hele problemstillingen om fordelingen af arbejdet, som dette jo handler om. Jeg synes, at det, man skulle gøre, var at prøve – og det kunne SF jo så medvirke til – om man ikke kunne foreslå organisationerne, at de i højere grad prøvede at sikre medlemmernes interesser og ikke bare nogle firkantede organisationsinteresser. Med det tænker jeg på, at der er en lang række medlemmer i organisationerne, som er interesseret i noget, som vi kunne kalde nedsat arbejdstid. Nu snakker jeg ikke om den generelt nedsatte arbejdstid. Jeg vil heller ikke sige, at jeg snakker om deltid, for jeg vil godt anvende to forskellige ord om dette.

Der er en række medlemmer, der er interesseret i nedsat arbejdstid, men det bliver stærkt modarbejdet af organisationerne. Jeg mener, at hvis vi virkelig skal sikre, at flere kommer i arbejde, er noget af det, der skal til, at organisationerne går ind og hjælper de mennesker, der rent faktisk gerne vil have nedsat arbejdstid, ved at sikre dem rimelige rettigheder, og det er efter min opfattelse, hvis man f.eks. har 30 timers arbejde, de fulde rettigheder på linje med, hvad man har, når man har 40 timer.

Det ville betyde noget, og det ville være udtryk for solidaritet med de arbejdsløse. Dette forslag er blot et slag i luften.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

VS går ind for et forbud mod alt ikke livsnødvendigt overarbejde, og det prøver vi på, overalt hvor vi er, at få ind i de overenskomster, som vi har med at gøre. Man kan sige, at staten som offentlig arbejdsgiver kun-

[Elisabeth Bruun Olesen]

ne gå i spidsen og få det ind i overenskomsterne med finansministeriet.

Når jeg har sagt det, vil jeg godt sige, at vi vil også godt støtte, at man her i folketinget lovgiver for at sikre, at der ikke er noget overarbejde, for det vil være til gavn for arbejderklassen.

Nu er der jo blevet sået tvivl om, hvorvidt der overhovedet finder noget overarbejde sted. Det må vi have opklaret i udvalget, og er der noget, må vi have det fordelt på de enkelte brancher, for jeg kender i alle tilfælde visse brancher, hvor overarbejdet flourer sådan, at det næsten er umuligt i perioder at leve et normalt liv, og det kan ikke være meningen. Men lad os få det opklaret under udvalgsarbejdet.

Vi støtter dette forslag fra SF.

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil begynde med at sige, at mit parti kan ikke støtte det foreliggende forslag, og så vil jeg ikke undlade at udtrykke en vis overraskelse over, at SF gennem dette forslag vil gribe ind i arbejdsmarkedets parters område. Jeg synes, at man i stedet for at gribe ind i parternes område kunne tale lidt mere med dem og opmuntre dem til at indføre et mere fleksibelt system. Det tror jeg vil være til gavn for en lang række beskæftigede, specielt unge familier, hvor jeg mener, det er væsentligt, at man, hvis man har en kortere arbejdstid, har de samme rettigheder, som hvis man har fuld arbejdstid.

Så må jeg også, som det tidligere er sagt fra denne talerstol, udtrykke stor skepsis med hensyn til den merbeskæftigelse, som er postuleret i forslaget. Jeg tror ikke, der kommer mange flere i arbejde. Jeg tror, det medfører øget bureaukrati på flere måder, og at vi får skabt nogle flaskehalse, hvis man ikke ved overarbejde i en given situation kan få udført det arbejde, der skal udføres.

Dohrmann (FP):

Såvel over for lønmodtagerne som over for det producerende erhvervsliv er dette et meget fjendtligt forslag. Det bærer også præg af, at SF overhovedet ikke aner noget som helst om, hvorledes forholdene er ude omkring først og fremmest i de mindre og mellemstore virksomheder. Aftaler om overarbejde o.lign. indgår normalt i fuld fordragelig-

hed. Mindre virksomheder får tit nogle ordrer ind, som skal ekspresbehandles, og det tager man selvfølgelig med. Det ville da også være urentabelt at tage nye folk ind for at udføre et mindre stykke ekstra arbejde.

I det hele taget føler jeg lyst til at sige, at det ville da være dejligt, hvis der virkelig blev behov for meget mere overarbejde, for sandheden er jo om os danskere, at vi bestiller for lidt i forhold til det, vi forbruger, og ingen skal bilde mig ind, at et forslag af denne karakter får flere i beskæftigelse. Tværtimod vil det resultere i, at virksomheder vil blive tvunget til at give afkald på nogle ordrer, fordi det ikke kan lønne sig at ansætte en heltidsansat.

Det er som sagt et forslag, der vidner om total uvidenhed om de forhold, der eksisterer reelt i erhvervslivet.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Nu er det både fra fru Lone Dybkjærs og fra hr. Kofod-Svendsens side blevet sagt, at de, der arbejder på nedsat tid – og her må man jo tænke på deltid – skam ikke har de samme rettigheder. Jeg vil gerne have præciseret, hvad det er for nogle rettigheder, de ikke har ifølge de overenskomster, der tillader deltidsarbejde. Det, jeg umiddelbart kommer til at tænke på, er, at deltidsansatte ifølge overenskomsterne ikke får fuld overtidbetaling, før de har arbejdet over 40 timer. Hvis det er det, der tænkes på, vil jeg meget gerne være med til at arbejde for, at det ændres. Men det tror jeg næppe.

Ole Henriksen (SF):

Jeg ved næsten ikke, hvad jeg skal sige til hr. Dohrmann om vores uvidenhed om arbejdsmarkedsforhold. Jeg tror nok, at vi har flere i vores gruppe og i vores parti, der er beskæftiget på virksomhederne og i fagbevægelsen, end der findes i hr. Dohrmanns parti, så summen af viden er vi ikke så ked af i SF. O.k., lad det ligge.

Det er egentlig rart at høre, hvor bekymret man er fra de borgerlige partiers side over, at der gribes ind i overenskomsterne og i de frie forhandlinger. Det kan jo være, at vi i løbet af nogle ganske få måneder får gentaget med stor styrke heroppefra, at det vil man ikke, og hvis det er meningen at lægge

[Ole Henriksen]

op til, at der i hvert fald ikke sker noget indgreb herfra i overenskomstforhandlingerne, er det da udmærket. Jeg går da ud fra, at hukommelsen vil kunne række disse par måneder, så vi ikke kommer i den situation.

Der er kommet flere i beskæftigelse, siger regeringen, og derfor må aktiviteterne være steget. De beregninger, vi har fra tidligere, går ud på, at der præsteres over 100 mill. overarbejdstimer om året i dette samfund, og så kan man selvfølgelig gøre dette forhold til et moralsk spørgsmål eller til et økonomisk spørgsmål. Vi forbyder jo ikke overarbejde med dette forslag. Det hedder begrænsning af overarbejde, og det gør en forskel. Der er altså ikke tale om, at man ikke kan arbejde over, hvis det er nødvendigt. Vi kan da ikke forestille os, at togføreren standser ude ved Valby station og ikke kører længere, fordi han har nået de 40 timer – vi er jo ikke tosedse – så der er ingen grund til at komme med sådanne postulater.

Der er tale om tvungen afspadsering, og det er der ud fra et beskæftigelsesmæssigt synspunkt. Man kan jo godt drage i tvivl, om der er beskæftigelse i dette forslag, men tidligere undersøgelser viser jo, at der kommer langt flere i beskæftigelse, hvis vi får tvungen afspadsering, end dem, vi opererer med. Vi er jo gået ned til ca. 5.000–6.000 fuldtidsstillinger ved en tvungen afspadsering af overarbejde, men undersøgelserne viser faktisk, at der bliver ca. 15.000. Vi er åbenbart gået så langt ned, at man søreme ikke engang hos de borgerlige partier tror, at der er noget arbejde at hente, men selvfølgelig er der det, og undersøgelser på nuværende tidspunkt viser, at en arbejdstidsnedsættelse på 1 time af den normale arbejdstid vil give 20.000 flere stillinger. I forligsinstitutionen og andre steder sidder man og forhandler – når man altså forhandler – om et opnå den effekt. Ja men hvorfor skulle der så ikke være en effekt i overarbejdsproblemet? Det er der selvfølgelig også, selv om det ikke er den samme store effekt, det er da klart, men det er disse virksomheder, som opererer med overarbejde, der ødelægger det hele.

Force majeure-formen for overarbejde vil vi ikke forbyde, og vi har ingen forestilling om, at det kan undgås, men de, der opererer overarbejde, fordi de ikke ønsker at tage flere lønmodtagere ind i deres virksomheder, er

dem, der ødelægger det, og det bliver brugt meget ude omkring i virksomhederne.

Vi må ind i en situation, hvor vi kan få øget beskæftigelsen og nedsat arbejdstiden, og det kan man så kalde tvang eller noget lignende, men dette er altså et beskæftigelsesforslag. Og så er det i øvrigt også et miljøforslag, idet det tilsigter, at ikke en ganske lille del af befolkningen skal knokle i virksomhederne, mens der går 300.000 eller 280.000 arbejdsløse. Det er det, det handler om, og jeg går da også ud fra, at vi kan få lavet nye beregninger i udvalget af den effekt, som man nu sætter et spørgsmålstejn ved om fortsat er gældende, i og med at vi har en større aktivitet nu i samfundet. Der kommer flere og flere i beskæftigelse, altså må der også være tale om, at tallet faktisk vokser og ikke går ned mod nul, som fru Lone Dybkjær nævnte.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Til hr. Ole Henriksen vil jeg sige, at jeg sagde nu ikke, at det gik ned mod nul, men jeg synes da, det er udmærket, da jeg i øvrigt er uenig i det, hr. Ole Henriksen sagde her, at vi får lidt dokumentation under udvalgsarbejdet fremfor at trække situationen her i salen på nuværende tidspunkt.

Det, der kaldte mig herop, var imidlertid en bemærkning til fru Elisabeth Bruun Olsen. Jeg må sige, at det er klart, at vi skal skelne mellem, hvor der er deltid i overenskomsterne, og hvor der ikke er det. Jeg sagde det sådan mere generelt.

Jeg tror, der er hold i det, når jeg siger, at der i hvert fald er en tradition for, at hvis man er på nedsat arbejdstid eller deltid, selv hvis det overenskomstmæssigt er tilladt, mangler der udviklingsmuligheder. For mig er det ikke bare et spørgsmål om advancement og den slags, det er også et spørgsmål om udviklingsmuligheder, men selvfølgelig også advancementsmuligheder.

Det andet, jeg vil sige, er, at dér, hvor der ikke er nogle overenskomstmæssige rettigheder i den sammenhæng – og det er jo inden for de mere kvindebetonede fag – synes jeg, man skulle prøve at sikre dem. Det tror jeg kunne give noget rent beskæftigelsesmæssigt.

(Kort bemærkning).

[Kofod-Svendsen]

Kofod-Svendsen (KrF):

Det skal blive meget kort. Jeg er meget enig i de betragtninger, fru Lone Dybkjær fremførte. Det, der er afgørende, er, at man også har mulighed for forfremmelse, hvis man har en deltidstilling, og at det ikke ligesom er diskriminerende, så man holdes nede. Jeg kunne uddybe det med flere eksempler, men det var min grundholdning.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Jeg vil starte med at slå fast, for at det ikke skal misforstås: VS er imod deltidarbejde, fordi det splitter. Samtidig fastholder det kvinderne i det traditionelle kønsrollemønstre, hvor man har hovedansvaret for det derhjemme, fordi det kan man bedre overkomme, når man ikke arbejder så lang tid som manden. Det er den mere ideologiske side af sagen.

Den materielle side er, at arbejdsmarkedet kan udvikle sig på en sådan måde, som f.eks. HK-arbejdsmarkedet har udviklet sig på i Sverige, hvor det i dag er næsten umuligt for kvinderne at få et fuldtidsarbejde, og der er jo mange, der ikke kan leve af et deltidarbejde.

Når det er sværere at blive forfremmet, er det da, fordi arbejdsgiverne kun vil forfremme de mennesker, som står til rådighed ikke i kun 40, men 60 og 70 timer i en uge.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) be-

handling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Udv. vedr. dansk sikkerhedspolitik (18/1 85):

Udtræder: Ritt Bjerregaard (S)

Nyt medl.: Kjeld Olesen (S)

Udtræder: Kjeld Olesen (S)

Ny stedf.: Ritt Bjerregaard (S).

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 22. januar 1985 kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge skal jeg henvise til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 12.26
